

Asia: VM183:00/2017 ja VM/1631/03.01.00/2018

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valmisteltavan lain lähtökohta on hyvä. Luoda yksi laki, johon on tavoitteena keskittää julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevat säädökset. Uudella yleislailla on tarkoitus määrittää tiedon koko elinkaaren hallinta julkisessa hallinnossa.

Lakivalmistelun yleisenä haasteena on kuitenkin se, että valmistelussa olevat arviot vaadittavien toimienpiteiden kustannusvaikutuksista ovat puutteellisia. Kustannusvaikutuksia on arvioitu kuntien osalta, mutta kuntayhtymien osalta arviointia ei ainakaan tekstin mukaan ole tehty.

Lain valmistelussa ei myöskään ole selvitetty asioiden nykytilaa eri organisaatioissa. Kyseessä oleva laki asettaa todella kovia toiminnan muutosvaatimuksia toteutettavaksi todella lyhyessä ajassa.

Laki on sisällöltään toisaalta hyvin yksityiskohtainen, toisaalta epäselvä. Lakipykälissä käytetään termejä "olennainen", "helposti", "vaivatta", "riittävän" useista asioista, joiden halutaan olla tietyllä vaatimustasolla. Tämä jättää todella paljon tulkinnanvaraisuutta siihen, mitä ao. pykälässä oikeasti vaaditaan.

Esitämm lain valmistelun jatkamista siten, että todelliset eri organisaatioissa/organisaatiotyypeissä olevat tiedonhallinnan reaalitilanteet käydään läpi, jonka jälkeen tehdään uusi arvio lakimuutoksen vaatimista toiminnallisista ja taloudellisista vaatimuksista.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien osalta toimintarahoitusta on leikattu useiden vuosien ajan. Järjestäjät eivät kykene täyttämään lakivaatimuksia ilman merkittäviä muun toiminnan kustannustason leikkauksia. Näin onkin välttämätöntä, että mikäli laki hyväksytään ja laitetaan voimaan esitetyssä aikataulussa on siitä aiheutuvat kustannukset korvattava täysimääräisesti ammatillisen koulutuksen rahoituksessa.

2. Arvionne lukuun 2 Nykytila

-

3. Arvionne lukuun 3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

-

5. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 1 yleiset säännökset (pykälät 1-4 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

Mitkä ovat lain alaisuuteen kuuluvat palveluprosessit koulutuskuntayhtymässä?

Mitä tarkoittaa RIITTÄVÄ valvonta?

6. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 2 Julkisen hallinnon tiedonhallinnan yleinen ohjaus (pykälät 5-9 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

7§

Miten ehdotetun tiedonhallintalautakunnan resurssit riittävät sille annettujen tehtävien suorittamiseen?

Kuka edustaa ja tuo esiin koulutuskuntayhtymien erityispiirteitä tiedonhallintalautakunnassa?

8§

Mitä tarkoittaa käytännössä ”voi lautakunta kiinnittää tiedonhallintayksikön huomiota ... tai saattaa tiedonhallintayksikön tietoon käsityksensä”? Miten velvoittavaa huomion kiinnittäminen tai tietoon saattaminen olisi?

7. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 3 Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen (pykälät 10-12 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

10§

Mihin toimintaprosessit rajataan koulutuskuntayhtymässä? Kuvataanko kaikki sisäisetkin palveluprosessit, entä esim. oppimisympäristöt?

Usealta toimijalta puuttuu rahaa, aikaa, työkaluja ja osaamista tiedonhallintamallin luomiseksi ja ylläpitämiseksi. Lähtötietoja tiedonhallintamallin luomiseksi on todella vähän.

Laveat vaatimukset tiedonhallintamallista eivät tue tiedonhallintayksiköiden toimintaa, vaan päinvastoin aiheuttavat valtavasti ylimääräistä työtä, kun jokainen yrittää itse kehittää tiedonhallintamallinsa.

VM:n tulisi määritellä ja kilpailuttaa asiantuntijoiden kanssa julkisen hallinnon yhteinen tietojärjestelmä, jota tiedonhallintayksiköt käyttäisivät lain vaatimien kuvasten luomiseen, ylläpitämiseen ja julkaisuun. Palvelu olisi tiedonhallintayksiköille maksutonta ja siinä olisi huomioitu tietosuoja-asetuksen vaatimukset niin, että samasta järjestelmästä voisi julkaista myös esim. selosteet tietojenkäsittelytoimista. Luonnollisesti VM järjestäisi myös tarvittavan koulutuksen tietojärjestelmän hyödyntämiseksi.

10§

Mihin toimintaprosessit rajataan koulutuskuntayhtymässä? Kuvataanko kaikki sisäisetkin palveluprosessit, entä esim. oppimisympäristöt?

Usealta toimijalta puuttuu rahaa, aikaa, työkaluja ja osaamista tiedonhallintamallin luomiseksi ja ylläpitämiseksi. Lähtötietoja tiedonhallintamallin luomiseksi on todella vähän.

Laveat vaatimukset tiedonhallintamallista eivät tue tiedonhallintayksiköiden toimintaa, vaan päinvastoin aiheuttavat valtavasti ylimääräistä työtä, kun jokainen yrittää itse kehittää tiedonhallintamallinsa.

VM:n tulisi määritellä ja kilpailuttaa asiantuntijoiden kanssa julkisen hallinnon yhteinen tietojärjestelmä, jota tiedonhallintayksiköt käyttäisivät lain vaatimien kuvasten luomiseen, ylläpitämiseen ja julkaisuun. Palvelu olisi tiedonhallintayksiköille maksutonta ja siinä olisi huomioitu tietosuoja-asetuksen vaatimukset niin, että samasta järjestelmästä voisi julkaista myös esim. selosteet tietojenkäsittelytoimista. Luonnollisesti VM järjestäisi myös tarvittavan koulutuksen tietojärjestelmän hyödyntämiseksi.

11 §

Miten määritetään OLENNAINEN uudistus hallinnossa, palveluissa tai tietojärjestelmissä, joka vaatii muutossuunnitelman laatimisen?

Miten syväälle palveluihin (sisäiset palvelut) muutossuunnitelman laatiminen ulottuu?

Miten pystytään selvittämään esim. uuden tietojärjestelmän käyttöönoton yhteydessä, kenellä kaikilla toimijoilla voisi olla oikeus tietosisältöjen hyödyntämiseen?

8. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 4 Tietoturvallisuus (pykälät 13-18 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

13 §

Miten laajasti on ajateltu tarvittavan henkilöstön turvallisuusselvityksiä?

14 §

On käytetty melko suhteellisia käsitteitä: ...tietoaineistoista voidaan muodostaa HELPOSTI asiakirjoja ja että niiden julkinen ja salassa pidettävä tietosisältö voidaan VAIVATTA erottaa toisistaan...

15 §

Mitä tarkoittaa käytännössä ...vastaanottaja varmistetaan tai tunnistetaan RIITTÄVÄN tietoturvaisella tavalla... ?

16 §

Tietoaineistoja on käsiteltävä ja säilytettävä TOIMITILOISSA, jotka ovat tietoaineiston luottamuksellisuuteen, eheyteen ja saatavuuteen liittyvien vaatimusten toteuttamiseksi RIITTÄVÄN turvallisia. Miten tämä suhteutuu etätyöhön/liikkuvaan työhön?

18 §

Kuka määrittää tarpeellisen: ... tietojärjestelmiensä käytöstä ja niistä tehtävistä tietoluovutuksista kerätään TARPEELLISET lokitiedot, jos tietojärjestelmässä käsitellään henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja...?

9. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 5 Turvallisuusluokittelu (pykälät 19-22 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

-

10. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 6 Asian ja palvelujen tiedonhallinta (pykälät 23-26 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

23 §

Yksilöintitiedoista puuttuu itse asian tunnus (jolla erotetaan asiat toisistaan)

Millä tavalla viranomaisen yksilöivä tieto tai toimintaprosessin tunniste muodostetaan?

24§

Esitetyn laajuuden asiarekisterin luominen ja erityisesti asiakirjojen vieminen asiarekisteriin sekä asiankäsitteilyn tilan ja toimenpiteiden ylläpitäminen vaativat lisäresursseja.

25 §

Millainen asiarekisterin kuvauksen tulisi käytännössä olla?

Eikö tämänkin asian hoitaisi VM:n keskitetysti tarjoama tietojärjestelmä (ks. 10 §:n kommentit)

26 §

Mitä palvelun tuottaminen tarkoittaa koulutuskuntayhtymän osalta? Kuuluvatko siihen esim. kaikki oppimisympäristöt (esim. autohuolto, opetusravintola, parturi-kampaamo jne.)?

MUUSSA KUIN ASIANKÄSITTELYSSÄ syntyviä tietoaineistoja sisältävät tietojärjestelmät niin, että niistä kaikista saataisiin haettua tiedot yhdellä yksilöivällä tunnuksella --> työmäärä on valtava. Vaatimuksen kustannusvaikutusta ei ole arvioitu.

11. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 7 Tietoaineistojen muodostaminen ja sähköinen luovutustapa (pykälät 27-31 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

27 §

Tarvitaan selkeät määritykset siitä, missä muodossa sähköiset asiakirjat tulee säilyttää.

Miten sähköinen säilyminen voidaan todella varmistaa alkuperäiskappaletta tuhottaessa. Vaikka kuinka hyvin olisi varauduttu vikasietoisin ja tietoturvallisin tietojärjestelmin, esim. vuosien päästä tapahtuvat tekniset ongelmat tai cyberhyökkäykset voivat tuhota luodun sähköisen version.

30 §

On teknisesti haastavaa ja kallista luoda katseluyhteydet niin, että katseluoikeus rajautuisi vaaditulla tavalla tai että tietojärjestelmä tunnistaisi poikkeavan tietojen hakemisen.

12. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 8 Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi (pykälät 32-38 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

35 §

Miten tiedonhallintalautakunta pystyy suhteuttamaan elinkaari päätösten vaikutukset kunkin tiedonhallintayksiköiden voimavaroihin? Auditoiko se jokaisen tiedonhallintayksikön? Miten tiedonhallintalautakunnan resurssit riittävät siihen tai arkistointipaikkojen tietoturvallisuuden huomiointiin?

Julkinen luettelo tuhottavista ja arkistoitavista tietoaineistoista on hyvä esitys ja helpottaisi tiedonhallintayksiköiden työtä.

38 §

Milloin määritetään Kansallisarkiston metatietopalvelun metatiedot, jotta ne voisi huomioida tiedonhallintayksiköiden tietojärjestelmissä?

13. Kommentit ja huomiot lakiehdotuksen lukuun 9 Erinäiset säännökset (pykälät 39-40 ja niiden yksityiskohtaiset perustelut)

40 §

Siirtymäaikojen tulisi olla realistisia. Esimerkiksi tiedonhallintamallin luominen ”nollasta” vie pitkään, sillä käytössä ei ole riittävästi resursseja ja osaamista.

VM:n tulisi tukea tiedonhallintayksiköitä selkein ohjeistuksin, mallein ja koulutuksin. Parasta olisi, että VM totuttaisi tiedonhallintayksiköiden käyttöön yhteisen, maksuttoman palvelun lain vaatimien kuvasten luomiseen, ylläpitämiseen ja julkaisuun.

14. Muut huomiot

Lain puutteellisuuksien, epäselvyyksien, osittain kohtuuttomien vaatimusten ja kustannusarvioiden puutteellisuuksien vuoksi esitämme lain valmistelun jatkamista ja parempien vaikutusarvioiden tekemistä. Edellytämme myös, että lakimuutoksesta aiheutuvat taloudelliset vaikutukset korvataan koulutuksen järjestäjille täysimääräisesti ammatillisen koulutuksen rahoituksen yhteydessä.

Vaikutusten arviointi

Tiedonhallinnan suunnittelu ja kuvaaminen:

-

Tietoturvallisuus:

-

Asian ja palvelujen tiedonhallinta:

-

Tietoaineistojen luovuttaminen ja sähköinen luovutustapa:

-

Tietoaineistojen säilyttäminen ja arkistointi:

-

Muuta huomioitavaa:

-

Puumalainen Kari
Ylä-Savon koulutuskuntayhtymä